

Utjecaj tihe knjige na razvoj predškolskog djeteta

Zeko, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:461518>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ**

**MARINA ZEKO
ZAVRŠNI RAD**

**UTJECAJ TIHE KNJIGE NA RAZVOJ
DJETETA PREDŠKOLSKE DOBI**

Zagreb, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Marina Zeko

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj tihe knjige na razvoj djeteta
predškolske dobi**

MENTOR: Astrid Nox, prof., pred.

Zagreb, rujan 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	
ABSTRACT.....	
UVOD	1
1. DJETETOV RAZVOJ U PREDŠKOLSKOJ DOBI.....	2
1.1. Razvoj motorike	2
1.2. Razvoj spoznaje	3
1.3. Razvoj govora.....	4
1.4. Socio-emocionalni razvoj	5
1.5. Razvoj privrženosti.....	6
1.6. Socio-spoznajni razvoj	6
1.7. Razvoj igre.....	8
1.8. Razvoj likovnih sposobnosti.....	8
1.9. Razvoj glazbenih sposobnosti	8
2. SLIKOVNICA	10
2.1. Tiha knjiga ili trodimenzionalna interaktivna slikovnica	10
2.2. Povijest slikovnice u svijetu (prema Javor (2000))	11
2.3. Povijest slikovnica u Hrvatskoj (prema Javor (2000))	12
2.4. Funkcije slikovnica.....	13
2.5. Važnost slikovnice.....	15
3. TIHA KNJIGA – trodimenzionalna interaktivna slikovnica	16
3.1. Utjecaj tihe knjige na djetetov razvoj	17
3.2. Izrada tihe knjige	19
ZAKLJUČAK	21
LITERATURA.....	22

SAŽETAK

Tiha knjiga kao interaktivna trodimenzionalna slikovnica je „knjiga“ za podršku i poticaj dječjem razvoju. Poznato je da je slikovnica prva knjiga u djetetovom životu koja ga uvodi u svijet umjetnosti i književnosti. S obzirom na tu činjenicu nije svejedno kakva će ta slikovnica biti. Važno je da bude sadržajno kvalitetna i dovoljno podražajna za dijete. U ovom radu će se istaknuti obilježja dječjeg razvoja kako bismo mogli povezati važnost i utjecaj interaktivne trodimenzionalne slikovnice s razvojem djeteta, objasniti će se slikovnica, njezine karakteristike i funkcije te što je to tiha knjiga i na koji način tiha knjiga utječe na razvoj djeteta u pojedinim razdobljima predškolske dobi. Cilj ovog rada je predstaviti tihu knjigu kao bitan element dječjeg odrastanja, ukazati na važnost čitanja (teksta i slika) od najranije dobi te samom tihom knjigom predstaviti dobar primjer kako djeci učenje i čitanje mogu biti približeni kroz zabavu, igru i na zanimljiv način. Veliku ulogu u upoznavanju djeteta i slikovnice ima roditelj, odnosno skrbnik. Potrebna je njihova pomoć kako bi dijete dospjelo do svoje prve slikovnice i krenulo u svijet istraživanja, zabave i učenja. Možemo pretpostaviti da će s vremenom uloga i značaj slikovnice samo rasti. Kako bi se tiha knjiga dočarala, za potrebe ovog rada izrađena je jedna tiha knjiga od filca, gumbića, tkanine i ostalih raznih materijala. Knjiga je rađena ručno i uz pomoć šivaće mašine.

Ključne riječi: dijete, interaktivna trodimenzionalna slikovnica, razvoj, tiha knjiga

ABSTRACT

A quiet book is a interactive three dimensional picture book that supports and encourages child development. Considering the fact that a picture book is recognized as the first book in a child's life introducing him to the world of art and literature, the conclusion is that a picture book is of great significance. It's content has to be high quality and stimulating to a child. In this thesis, child development milestones will be highlighted to enable us understand the importance and the influence of a three dimensional picture book to the child's development. We will touch upon the term of a picture book and go through it's characteristics and functions. Finally, we will explain what is a quiet book and how it affects specific parts of a preschool period. The main goals of this thesis is to present a quiet book as the important part of a child's growth, to point out the importance of (text and picture) reading from the young age and to show the example how a quiet book can make a child learn and read through fun and play. A parents (foster parents) have the great role to introduce a picture book to a child. A child needs their help so he could get their first picture book and meet the world of discovery, fun and learning. We can assume that by the time, a picture book will gain even greater role and importance. To demonstrate an example of a quiet book, the one has been made of felt, buttons, fabric and other materials. It is mostly hand made with a little help of the sewing machine.

Keywords: child, interactive three-dimensional picture book, development, quiet book

UVOD

U ovom radu ću objasniti razvoj predškolskog djeteta, slikovnicu, važnost i utjecaj tihe knjige, odnosno interaktivne trodimenzionalne slikovnice na razvoj djeteta u predškolskoj dobi te samu izradu tihe knjige. Svrha ovog rada je istražiti na koje sve aspekte dječjeg razvoja i kako tiha knjiga utječe, zašto je djetetova prva knjiga upravo slikovnica, kakva je slikovnica tiha knjiga te prikazati da knjiga i čitanje djeci itekako mogu biti zabavni, a ujedno i poučni. Slikovnica kao djetetova prva knjiga, dobiva svoj smisao putem ilustracija. Ilustracija daje novi smisao tekstu, upotpunjuje ga i daje karakter slikovnici. Također, u ovome radu prikazat ću podjelu slikovnica, a slikovnica izrađena za potrebe ovog rada pripada slikovnici igračaka, interaktivnoj slikovnici te također slikovnici bez riječi. Tiha knjiga je djeci zanimljiva zbog raznolikog materijala od kojeg je napravljena, različitih aktivnosti koje su im ponuđene, tekstura, boja i samog svog sadržaja te je u kombinaciji svega i stvorena kao proizvod za razvoj dječje mašte, senzomotoričkih sposobnosti, praktičnih životnih vještina i ostalog.

1. DJETETOV RAZVOJ U PREDŠKOLSKOJ DOBI

Prema Starc i sur. (2004) razvoj se odnosi na slijed promjena u sposobnostima, osobinama i ponašanju djeteta. Proučavanjem specifičnosti dječjeg razvoja bavi se dječja psihologija, koja nas upućuje koliko je bitan redoslijed razvojnih stadija. Nekada se na dijete gledalo kao na „čovjeka u malome“, dok danas znamo da se čovjek mijenja od začeca do smrti. Za dječji razvoj bitni su podjednako nasljedni i okolinski faktori. Holistički pristup je cjeloviti pristup čovjeku koji gleda na dijete kao na složenu pojavu, a ne na skup pojedinih osobina. Principi holističkog pristupa su: razvoj počinje prije rođenja, razvoj ima više međusobno povezanih dimenzija, razvoj se odvija predvidljivim koracima, razvoj i učenje se pojavljuju kao rezultat djetetove interakcije s ljudima i predmetima iz okoline i dijete je aktivni nositelj vlastitog razvoja. Bitno je poznavati karakteristike razvoja djeteta kako bismo mogli povezati utjecaj tihe knjige na djetetov razvoj, a u to spada razvoj motorike, razvoj spoznaje, razvoj govora, emocionalni i socijalni razvoj, razvoj igre, razvoj likovnih sposobnosti i razvoj glazbenih sposobnosti.

1.1. Razvoj motorike

„Kao razvoj motorike razumijevamo djetetovu sve veću sposobnost svrhovitog i skladnog korištenja vlastitog tijela za kretanje i baratanje predmetima.“ (Starc, Čudina-Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004: 15.). Navedeni autori pišu kako ga možemo podijeliti u tri faze: držanje tijela, kretanje i baratanje predmetima. U prvoj godini života, kod dojenčeta se pojavljuju refleksi i stereotipni pokreti. Refleksi (27 vrsta) su automatski odgovori na pojedine podražaje, dok stereotipne reakcije (47 vrsta) nemaju neku vidljivu svrhu. Te će se aktivnosti početi gubiti već oko četvrtoga mjeseca života, kada će se sve više početi razvijati voljni pokreti. Motoričke se sposobnosti razvijaju zadanim redoslijedom, u skladu s razvojnim načelima, stoga je bitno napomenuti kako je neurološko sazrijevanje ključno za rani period djetetova razvoja motorike. Postoje dva smjera razvoja voljnih pokreta. Prvi je cefalokaudalni smjer (upravljanje voljnim pokretima kreće od glave i vrata, preko ruku pa do nogu), a drugi proksimodistalni smjer (upravljanje voljnim pokretima kreće od trupa prema ekstremitetima). Između prve i druge godine, kod djeteta se razvijaju rudimentarna ponašanja (pokretanje glave i gornjeg dijela trupa, sjedenje, prevrtanje, puzanje, stajanje i hodanje) koja čine osnove voljnih pokreta. Između druge i

sedme godine, razvijaju se osnovni pokreti (kretanje, održavanje ravnoteže i baratanje predmetima). Temeljne motoričke vještine, dijele se u tri faze: početna faza, osnovna ili prijelazna faza i zrela faza. Motoričke su sposobnosti određene nasljednim faktorima, no isto toliko bitna je i okolina u kojoj dijete raste. Osnovne motoričke sposobnosti su: ravnoteža (statička i dinamička te balansiranje predmetima), koordinacija, snaga, brzina, gipkost, preciznost i izdržljivost.

1.2. Razvoj spoznaje

Starc i sur. (2004) opisuju kako se kognitivni razvoj odnosi na mentalne procese kojima dijete pokušava razumjeti svijet koji ga okružuje. U osnovi spoznajnog razvoja djeteta je razvijanje unutarnjih zamjena i razvijanje misaonih operacija. U samom početku, djetetova se kognicija svodi na konkretnu stvarnost prostora koji ga okružuje, a postepeno dijete postaje svjesno postojanja ljudi i predmeta izvan njegovog vidokruga. Dijete postepeno razvija sposobnost zanemarivanja singularnih, nebitnih svojstava predmeta i razvija sposobnost shvaćanja pojma (skup predmeta sa zajedničkim svojstvima). To znači da se djetetovo razmišljanje mijenja od pojedinačnog ka općem. Procesi u osnovi spoznajnog procesa su osjeti, percepcija i pažnja.

„Budući da je Piaget vidio djecu kao bića koja otkrivaju, odnosno konstruiraju sve znanje koje imaju o svijetu kroz vlastitu aktivnost, njegova se teorija opisuje kao konstruktivistički pristup kognitivnom razvoju.“ (Berk, 2015: 224)

Prema Starc i sur. (2004), Piaget je opisao četiri razvojna stadija djeteta:

1. Senzomotorno razdoblje (0 - 2 g.) – To je period u kojem dijete ne razlikuje sebe od okoline, a dijelimo ga na šest podstupnjeva:
 - a) razdoblje od 0 do 1. mj. u kojem dijete vježba reflekse;
 - b) razdoblje od 1. do 4. mj. u kojem dijete razvija sheme;
 - c) razdoblje od 4. do 8. mj. u kojem dijete razvija postupke otkrivanja;
 - d) razdoblje od 8. do 12. mj. u kojem dijete razvija namjerno ponašanje;
 - e) razdoblje od 12. do 18. mj. u kojem dijete razvija novosti i istraživanje;
 - f) razdoblje od 18. do 24. mj. u kojem dijete razvija mentalno predočavanje.

2. Predoperacijsko razdoblje (2. - 6. g.) – razdoblje u kojem se dijete koristi složenijim simbolima, poput riječi i brojeva. Najbitnije karakteristike toga razdoblja su:
 - a) Egocentrizam (dijelimo ga u dva oblika: u rani i kani egocentrizam) – u periodu ranog egocentrizma, dijete ne razumije granice između njega i okoline; dok u periodu kasnog egocentrizma, dijete razumije razlikovati sebe i okolinu, no ne može zauzeti tuđe motrište i stajalište.
 - b) Centracija – nesposobnost djeteta da istovremeno obraća pažnju na nekoliko svojstava određenog predmeta.
 - c) Nemogućnost konzervacije – nemogućnost shvaćanja da predmet ne mijenja masu ako promjeni oblik.
 - d) Ireverzibilnost mišljenja – kognitivna nesposobnost da se vraća koracima unatrag na početno stanje.

3. Period konkretnih operacija (6. - 11. g.) – logično rješavanje problema s konkretnim objektima.

4. Period formalnih operacija (nakon 11. godine) – početak apstraktnog mišljenja.

1.3. Razvoj govora

Osjetljivo razdoblje za usvajanje govora je od 18 do 24 mjeseca. To nazivamo i kritičnim periodom kada djeca započinju govor, dok je osjetljivo razdoblje za razvoj govora period od druge godine do početka puberteta. U dobi od dvije do dvanaest godina života, mozak ima najveće mogućnosti fleksibilnosti u organizaciji raznih misaonih funkcija, posebice govora. „Govor je viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenje drugim ljudima. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija. Govor se razvija sustavno i predvidivim slijedom.“ (Starč i sur., 2004: 26).

Također prema Starc i sur. (2004) razvoj govora dijelimo u pet razina: fonološki razvoj, semantički razvoj, razvoj gramatike komunikacijski razvoj, metalingvistička svijest. Govorni razvoj, također, možemo podijeliti u dva osnovna razdoblja: predverbalno i verbalno (koje započinje prvom riječju/ rečenicom). U predverbalnom razdoblju, najprije se razvija faza kričanja i to oko 1./2. mjeseca života, kojom se uspostavlja i rana emotivna komunikacija. Nakon faze kričanja, oko 2. mjeseca, započinje faza gukanja, koja se razlikuje od dotadašnjeg glasanja jer je povezana s osjećajem ugone. Za razvoj govora, od velikog je značenja sluh. Dojenče rano uspostavlja slušnu kontrolu nad glasovima. Prvo stječe kontrolu nad intenzitetom glasa, potom nad visinom glasa te nakon toga uspostavlja kontrolu nad izgovorom glasovnih sekvenci. Oko šestog mjeseca, počinje faza slogovanja, a prve se riječi javljaju između 12. i 18. mjeseca, tada započinje govorno razdoblje. Krajem 2. godine dijete kreira svoju prvu rečenicu i javlja se takozvani telegrafski govor (dijete koristi samo ključne riječi, obično dvije, u kreiranju rečenice). Od 4. godine dijete započinje igre nonsensnog sadržaja (namjerno pričaju naopačke, pogrešno, smiješno...). Četvrta i peta godina su godine dječjih pitanja, kada govor postaje sve bitnija komponenta u spoznajnom procesu. Oko 6./7. godine dijete započinje s usvajanjem pisanja, a oko 8. i 9. godine završava artikulacija.

1.4. Socio-emocionalni razvoj

Razvoj socio-emocionalnih odnosa pod velikim je utjecajem okoline. U djetetovoj interakciji s okolinom, važnu ulogu ima djetetov temperament. Temperament je specifičnost svakog djeteta koja se očituje kao njegova reaktivnost na okolinu i sposobnost samoregulacije, koja je nasljedno određena. „Prvi je djetetov odnos *emocionalni odnos* koji se razvija iz naslijeđenih mehanizama reagiranja pohranjenih u filogenetski najstarijim dijelovima mozga, te se do kraja 6. mjeseca života diferencira u šest temeljnih emocija: strah, srdžba, veselje, tuga, gađenje i iznenađenje.“ (Starc i sur., 2004: 31).

Starc i sur. (2004) opisuju kako kod djece možemo vidjeti tri karakteristična temperamenta: dijete lakog temperamenta, dijete teškog temperamenta i dijete opreznog temperamenta. Emocionalni razvoj je jedan od najvažnijih procesa u razvoju ličnosti. Emocije djece do 7. se godine razlikuje od emocija odraslih. Dječje emocije su česte i kratkotrajne, jednostavne su i spontane, snažne su i nestabilne i dijete svoje emocije pokazuje otvoreno. Već u dobi od 3 mjeseca, dijete reagira na

ton odrasle osobe, a krajem 6. mjeseca razlikuje osnovna emocionalna stanja osobe koja ga čuva. Oko 7. mjeseca, dijete povezuje ton glasa i izraz lica odrasle osobe, a oko 8./9. mjeseca djeca shvaćaju da emocije služe kao reakcija na neki događaj. Empatija je emocionalno stanje u kojem dijete prepoznaje emocije kod drugoga i uživljava se u njih. Na razvoj empatije, veliki utjecaj imaju roditelji i odgojitelji, koji služe kao model za oponašanje. Oni potiču razumijevanje tuđih emocija i prosocijalno ponašanje kod djece. Krajem druge godine života, kod djece se javljaju emocije „višeg reda“ (stid, neugoda, krivnja, ponos i zavist).

1.5. Razvoj privrženosti

Najvažniji oblik socio-emocionalnog razvoja je privrženost. Starc i sur. (2004) tvrde kako je privrženost emocionalna veza između djeteta i odrasle osobe (uglavnom majke) koju dijete pokazuje izrazima sreće i traženjem utjehe od odrasle osobe te izljevom straha kada se odvaja od iste. Privrženost proizlazi iz djetetove biološke potrebe za tjelesnim kontaktom s odraslom osobom, koja je fiziološki utemeljena i povezana je sa sazrijevanjem živčanih struktura u mozgu. Grljenje, glađenje i sisanje dovest će do normalnog razvoja moždanih struktura.

„Emocionalni signali djece, poput smijanja, plakanja i interesa snažno utječu na ponašanja drugih. Na sličan način, emocionalne reakcije drugih reguliraju socijalno ponašanje djece.“ (Berk, 2015: 399.).

1.6. Socio-spoznajni razvoj

Oblik razumijevanja svijeta oko sebe zove se socio-spoznajni razvoj. Takav oblik razvoja teče od konkretnog ka apstraktnom. Pojam o sebi razvija se postupnim odvajanjem djeteta od okoline. Dijete se počinje prepoznavati u zrcalu oko 15 mjeseci, a s navršene dvije godine prepoznaje sebe na fotografiji i govori zamjenicu „ja“.

Prema Starc i sur. (2004) čimbenici koji djetetu pomažu uspostaviti pojam o sebi su:

1. Osjećaj vlastitog utjecaja na materijalnu okolinu;
2. Osjećaj vlastitog utjecaja na ljude oko sebe;
3. Osjećaj posjedovanja i vlasništva predmeta;
4. Uporaba jezika za označavanje sebe.

Uspostavljen pojam o sebi bitan je za razvijanje mnogih socio-emocionalnih vještina kao što su: empatija, prosocijalno ponašanje i igre oponašanja. Svijest o vlastitoj vrijednosti (samopoštovanje, samovrednovanje) razvija se pod utjecajem okoline kroz tjelesne osobine, vlasništvo i slično. Starc i sur. (2004) navode kako djeca u predškolskoj dobi oblikuju svoje samopoštovanje kroz dva područja: socijalno prihvaćanje i kompetencija. Bitno je istaknuti kako djeca u predškolskoj fazi većinom imaju nadrealističnu samoprocjenu i visoko samopoštovanje; to se mijenja kada djeca krenu u školu i počnu se uspoređivati s drugom djecom. Kroz razvoj pojma o sebi, dijete postaje svjesno različitosti i odvojenosti od drugih, a to prepoznajemo kroz usklađeno ponašanje i reakcije empatije te brige i tješnja drugoga. Djetetovo shvaćanje svijesti počinje se razvijati od treće godine; djeca razumiju dvije vrste unutarnjih doživljaja: emocije povezane sa željom i emocije povezane s mišljenjem. Dijete u dobi između 6. i 7. godine razumije da se njegovo unutarnje stanje razlikuje od stanja drugog čovjeka i taj mu razvoj omogućuje izlaženje iz egocentrizma. Samoregulacija je upravljanje vlastitim ponašanjem, a najizraženiji oblik je vladanje sobom (samokontrola). Oblici razvoja samokontrole su: razvoj unutarnjeg govora, odupiranje iskušenju, odgoda zadovoljenja. Druženje s vršnjacima omogućava djetetu razvijanje socijalnih vještina, a početci socijalnih odnosa vide se oko 3./4. mjeseca kada se djeca gledaju i dodiruju.

Prema Starc i sur. (2004) izražajniju društvenost i bolje socijalno ponašanje, pokazuju djeca koja su okružena toplim roditeljskim reakcijama. Između 2. i 5. godine, društvenost se mijenja; djeca sve više počinju uspostavljati kontakte s drugom djecom. Uspostavlja se veća samostalnost djeteta i sve manja ovisnost o odraslima, što znači sve veći razvoj socijalizacije djeteta i suradničke igre.

1.7. Razvoj igre

Igra se smatra temeljnom dječjom aktivnošću jer se kroz igru dijete razvija i uči. Prema Starc i sur. (2004) igru kod djece možemo promatrati kroz dva aspekta: spoznajna razina igre i društvena razina igre. U spoznajnu razinu igre spadaju funkcionalna igra, konstruktivna igra, igra pretvaranja i igre s pravilima. U društvenu razinu igre spadaju promatranje, samostalna igra, usporedna igra, usporedno-svjesna igra, jednostavna socijalna ili povezujuća igra, komplementarna i uzajamna igra te suradnička igra. Djeca predškolske dobi mogu imati različite tendencije u stilu igre, tako su neka djeca sklonija konstrukciji i građenju, dok su druga djeca naklonjenija simbolici i dramatizaciji.

1.8. Razvoj likovnih sposobnosti

Razvoj likovnih sposobnosti u skladu je s razvojem kognitivnih procesa, razvojem motorike i mogućnošću baratanja likovnim materijalima. Starc i sur. (2004) smatraju kako se tijekom razvoja likovnih sposobnosti odvija se kroz:

1. fazu šaranja: uživanje u pokretu (1,5 - 3 godine);
2. fazu slučajne reprezentacije: otkrivanje crte, oblika i boje (3-5 godina);
3. fazu pokušaja postizanja namjerne sličnosti predmeta i crteža (4-6 godina);
4. fazu nastanka jednostavnih slika (5-7 godina).

Optimalni uvjeti za razvoj likovnih sposobnosti su dobro emocionalno ozračje, poštivanje djetetove upornosti i usredotočenosti, dostupnost likovnog materijala i razgovor o djetetovu likovnom djelu.

1.9. Razvoj glazbenih sposobnosti

Glazbene su sposobnosti naslijeđene biološke osobine prepoznavanja i reprodukcije zvuka i zvukovnih kombinacija te su zasebne od sposobnosti govora. Najveća osjetljivost na glazbene podražaje odvija se od rođenja do 2. godine, dok se između 5. i 8. godine stabilizira prirodna

glazbena sposobnost koju dijelimo na: sposobnost razlikovanja tonova i sposobnost razlikovanja ritma. Tijek razvoja glazbenih sposobnosti prema Starc i sur. (2004):

1. faza slušanja,
2. faza motoričke reakcije na glazbu,
3. faza prve glazbene reakcije,
4. faza prave glazbene reakcije,
5. faza imaginativne pjesme,
6. faza razvoja ritma,
7. faza stabilizacije glazbenih sposobnosti.

Razlozi zbog kojih je bitno poznavati dječji razvoj, posebice za roditelje, odgojitelje i sve ostale koji se bave s djecom prvobitno su stvaranje optimalnih uvjeta za razvoj u okolini djeteta. Također, Starc i sur. (2004) opisuju kako je bitno razumjeti da je djetinjstvo razdoblje brzog i složenog rasta, da utjecaji iz ranog djetinjstva utječu na kasniji razvoj, da poznavanje procesa ranog razvoja pomaže u razumijevanju kasnijih složenih ponašanja, da poznavanjem dječjeg razvoja stručnije mijenjamo i rješavamo probleme s kojima se djeca susreću tijekom razvoja (bilo to na individualnom planu ili pak na globalnom planu, poput problema u odgoju, obrazovanju ili socijalizaciji). Pod optimalnim uvjetima za razvoj mislimo na materijalni okoliš (prostor, igračke, zvukovi, slike...) i socijalnu okolinu (nazočnost, dostupnost i reaktivnost odrasle osobe, emocionalni odnos odrasle osobe prema djetetu, komunikacija, igra s vršnjacima...).

2. SLIKOVNICA

„Praviti knjige svakako je osobito zadovoljstvo. Bogato ilustrirane knjige za djecu nazivamo slikovnicama. Priča u slikovnici može biti ispričana i bez riječi, samo slikama.“ (Javor, 2000: 5.)

2.1. Tiha knjiga ili trodimenzionalna interaktivna slikovnica

Kada bismo pokušali doslovno prevesti riječ slikovnica dobili bi knjigu sliku. Kada bi tu knjigu sašili u trodimenzionalnom obliku, stvorili bi interaktivnu trodimenzionalnu slikovnicu odnosno tiha knjigu. S jedne strane tiha knjiga nam govori da je knjiga bez riječi, bez teksta, a s druge strane tiha knjiga je oživljena slikovnica. Tiha knjiga odnosno slikovnica zanimljiva je djeci zbog raznovrsnih materijala s izraženom teksturom te predstavlja proizvod koji djeluje na cjelokupan razvoj djece.

Prva knjiga koju dijete susreće u svom životu upravo je slikovnica. Susreće ju preko roditelja i drugih osoba iz njegove okoline. Možemo je protumačiti kao umjetničko djelo koje priča priču riječima i slikama. Doživljaj koji slikovnica pruža je upravo taj da imamo mogućnost da priču i iskusimo te da cijelu radnju proživimo zajedno s njom. Ono što slikovnici daje karakter je ilustracija. Od velike je važnosti da slikovnica bude kvalitetno ilustrirana kako bi djeci omogućili što lakše, zabavnije i kvalitetnije učenje. „Važnost prvih dječjih udžbenika, slikovnica dakle, u razvoju djeteta zahtijeva dobru sliku pročišćenog i pojednostavljenog simbola i ikone, sliku koja neće opterećivati suvišnim detaljima, niti će odvlačiti dječju pažnju na nebitno, niti će zatvarati prostor slobodnim asocijacijama.“ (Hlevnjak, prema Javor, 2000: 7)

Čar slikovnica je u tome što dijete ne treba napisanu riječ kako bi doživjelo ili razumjelo priču. „Kad od djeteta postane čitatelj, dakle kad dijete zna i samo čitati, likovna komponenta knjige prestaje za njega biti jedini izvor doživljaja. Počne posvećivati pozornost tekstu.“ (Čačko, prema Javor, 2000: 13)

Svrha slikovnica je da kod djeteta razvijaju kreativnost i maštu. Uveliko djeluju na razvoj govora, komunikacije, pažnje, logičkog zaključivanja, mišljenja, spoznajni svijet, emocija te rječnika. Prema Zalar i Majhut (2012.) slikovnice možemo podijeliti po formi (leporello, pop-up,

nepoderive, slikovnica-igračka, multimedijalna slikovnica), strukturi izlaganja (narativne, tematske), sadržaju (ABC, o životinjama, svakodnevnom životu, igrama, fantastične), sudjelovanju konzumenata (one kojima se dijete samostalno služi, one u kojima je potrebna asistencija odraslog, interaktivne slikovnice), likovnoj tehnici (fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika, strip-slikovnice) te postoji problemska slikovnica. Vrlo je važno obratiti pažnju na uzrast i razvojne mogućnosti djeteta. Damo li djetetu slikovnicu koja je ispod njegovih potreba i mogućnosti, ona će mu vrlo brzo dosaditi i prestat će ga interesirati. Slikovnica pomaže djetetu da bolje upozna sebe i dođe do spoznaja o temama koje ga zanimaju. Svrha slikovnice je da dijete uđe u svijet gdje će se upoznati s likovima koji su i stvarni i izmišljeni, da razvije smisao za estetiku te samim time da dobro pobjeđuje zlo uči o moralnom ponašanju.

„Umjetnički domet slikovnice ovisi o savršenoj simbiozi, o sinkroniziranosti slike i teksta, dakako uz pretpostavku da su slike i tekst na umjetničkoj visini. Ako je sjaj slikovnice u tome što može biti dvostruko lijepa od ljepote dvaju izraza, likovnog i literarnog, njena je bijeda u tome što može doživjeti dvostruku degradaciju: likovni kič i literarni šund.“ (Crnković, 1990: 9)

2.2. Povijest slikovnice u svijetu (prema Javor (2000))

U prošlosti se pojam slikovnice koristio za svaku knjigu sa slikama. Između 1480. i 1580. proizvode se prve interaktivne knjige koje nisu bile namijenjene djeci. Govorile su o astrologiji, matematici i zemljopisu.

Pedagog Jan Amos Komensky objavio je 1658. godine u Nürnbergu prvu slikovnicu pod nazivom „Vidljivi svijet u slikama“ („Orbis Sensualium Pictus“ ili „Orbis Pictus“). Prvi je došao do zaključka kako bi se djeci trebalo obraćati više putem slika te je to i primijenio u svojoj slikovnici. Nakon prve slikovnice dolazi do većeg objavljivanja slikovnica, postaju pristupačnije cjenovno kako bi mogle doći do svakog djeteta. Već tada se shvaćala važnost slikovnica i razvijala svijest da bi upravo slikovnica trebala biti djetetova prva knjiga.

„Der Struwwelpeter“ (Janko Raščupanko) najpoznatija je slikovnica 19. stoljeća. Napravio ju je frankfurtski liječnik Heinrich Hoffman za svog trogodišnjeg sina, potaknut nezadovoljstvom ponuda slikovnica za Božić. Prva dva izdanja (od 1844.) izlazila su pod nazivom „Lustige

Geschichten und drollige Bilder“ („Vesele zgodbe i šaljive slike“), a tek 1847. slikovnica izlazi pod nazivom „Der Struwwelpeter“.

Početkom druge polovice 19. stoljeća pojam slikovnice se rabi za knjige u kojima je ilustracija dominantna, a namijenjena je djeci. Fokus je bio na ilustracijama, a teksta u odnosu na ilustracije bilo je vrlo malo. Ilustracije su pratile tekst priče, a sastojale su se od 8 do 12 stranica.

Početkom 20. stoljeća dolazi do serije slikovnica Beatrix Potter o životinjama („Priče o Petru Zecimiru“), koja se vrlo brzo proširuje i postaje klasik za malu djecu. Također 20. stoljeće obilježavaju slikovnice autora Jeana de Brunhoffa (o sloniću Babaru), Dr Seussa (za razvijanje mašte, čitanje i učenje engleskog jezika), Dicka Brune (o zečici Miffy), Mauricea Sendaka (tematiziranje dječje podsvijesti i noćnih mora), Shela Shelya Silversteina (prikazuje način gledanja različitih likova na istu stvar ili pojavu poput „Drvo ima srce“).

2.3. Povijest slikovnica u Hrvatskoj (prema Javor (2000))

Prema Majhut (2000) prva slikovnica na hrvatskom jeziku objavljena je 1863. godine u izdanju Hartmana, dok kasnije (2001) navodi da je prva hrvatska slikovnica nastala prije 1880. godine, a razlog tomu je popis knjiga iz 1880. godine knjižare Mučnjak i Senftleben gdje su nabrojene knjige među kojima u naslovu jedne stoji naziv „slikovnica“. Pretpostavlja se da je prva hrvatska slikovnica nastala oko 1880. godine, a najstarija sačuvana hrvatska slikovnica „Domaće životinje“ nakladnika Dragutina Albrechta objavljena je 1885. godine. Kada se je zapravo pojavila prva slikovnica, ostaje pretpostavka. U Hrvatskoj je izdano dvadesetak slikovnica do početka 20. st. Hrvatski pedagoški književni zbor, u svojoj nakladničkoj cjelini Knjižnica za mladež u vremenskom razdoblju od 1878. do 1945. (67 godina), objavio je više od 130 publikacija među kojima nema nijedne slikovnice. Vrhuncem hrvatskog nakladništva slikovnica smatra se razdoblje između dva rata jer ih je tada objavljeno najviše. Možemo zaključiti da je nakladničko tržište bilo više na strani literature namijenjene starijoj djeci i mladeži negoli mlađoj djeci. Ne postoje precizni statistički podaci koji bi govorili o tome koliko se nakladnika na hrvatskom tržištu u razdoblju do 1945. godine bavilo izdavanjem slikovnica, s obzirom na to da se većina njih bavila izdavanjem različitih vrsta knjiga za djecu. Batanić i Majhut (prema Javor,

2000) u razdoblju 1900. - 1918. ističu Kuglija i Margold kao istaknutije nakladnike slikovnica tog vremena.

2.4. Funkcije slikovnica

Slikovnice su oduvijek pravljene s određenim ciljem, a to je bolje razumijevanje dječjeg svijeta, kao i poticanje komunikacije, učenja, stvaranja iskustva te upućivanje djece u svijet odraslih (Halačev, prema Javor, 2000). Primarna funkcija slikovnica u prošlosti odnosila se uglavnom na odgoj i podučavanje, stoga možemo zaključiti da je slikovnica i stvorena kako bi imala svrhu i ispunjavala određeni cilj. U literaturi se navodi da slikovnica može imati sljedeće funkcije: zabavnu, informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu, estetsku i govorno-jezičnu. Zabavna funkcija često je preduvjet za ostvarivanje ostalih. Kako bi ostale funkcije mogle biti ispunjene, slikovnica mora djetetu pružiti zabavu. (Čačko, prema Javor, 2000).

Čačko (prema Javor, 2000) objašnjava funkcije na sljedeći način:

1. Informacijsko-odgojna funkcija

U slikovnici će dijete dobiti odgovore na mnoga pitanja i probleme koji ga muče. Gledajući kako im roditelji i odgojitelji čitaju, sve do trenutka kad i sami počinju čitati, saznat će da je knjiga izvor znanja i da ga iz nje crpimo. Pomoću određenih slikovnica djetetu je lakše objasniti kako razumjeti veze, promjene i odnose među stvarima i pojavama. Pomoću slikovnica dijete postupno razvija mišljenje, kao i sposobnost analize, sinteze, uspoređivanja i apstrakcije. Pomoću slikovnica dijete uči kroz igru i sam čin učenja ne predstavlja zadatak koji mora ispuniti.

2. Spoznajna funkcija

Spoznajna funkcija ima zadaću djetetu omogućiti provjeru njegovih spoznaja i znanja o stvarima, odnosima i pojavama te time pružiti povratnu informaciju o njihovoj ispravnosti i adekvatnosti.

3. Iskustvena funkcija

Iskustvena funkcija slikovnice sastoji se od pružanja posrednog iskustva djetetu. Mnogo toga što dijete ne može doživjeti neposrednim iskustvom ono može naučiti i spoznati kroz slikovnicu. Na primjer, omogućava djetetu učenje o multikulturalnosti, o posebnim potrebama pojedinaca te drugim društvenim temama, starim zanimanjima, dalekim zemljama i sl. U slikovnicama se takve teme obrađuju na zanimljiv, duhovit način, nenametljivo i u prenesenom značenju. Kako bi dijete naučilo i upoznalo okruženje u kojem ono ne živi, a negdje postoji, slikovnica može biti od velike pomoći: dijete iz grada nema priliku da vidi neku domaću životinju, ili da bere šumsko voće itd., što je povezano sa selom, a isto tako dijete sa sela nema priliku da se vozi u tramvaju i živi u zgradi. Slikovnica može „započeti“ razgovor između roditelja i djeteta i razmjenu znanja i iskustva. te uspostaviti veze između generacija.

4. Estetska funkcija

Estetska funkcija ima zadatak da kod djeteta izazove emocije i osjećanja, razvije osjećaj za lijepo i potakne zanimanje za književnost.

5. Zabavna funkcija

Zabavna funkcija je važna, jer zabava zauzima važno mjesto u djetinjstvu. Postoje slikovnice uz koje se dijete može zabaviti i igrati uz ili bez prisutnosti roditelja ili odgojitelja. Knjiga treba postati ugodna navika djeteta, i ne smije biti prisila, jer bi se dobio suprotni utjecaj - djetetu bi knjiga postala dosadna i odbojna. Dijete kroz igru upija znanje, koje je na prvi pogled skriveno.

6. Govorno – jezična funkcija

Slikovnica potiče i podupire razvoj fonemske i fonološke osviještenosti, razvoj, učenje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i načina njegovog funkcioniranja, te drugih predčitačkih vještina.

2.5. Važnost slikovnice

Kao što je već rečeno slikovnica je djetetova prva knjiga i prvi susret sa svijetom knjige u kojoj je priča upotpunjena slikama. U određenim slikovnicama priča može biti ispričana i bez teksta, samo slikama, a slike mogu pratiti slijed u kojem dijete samo može ispričati priču putem njih. Čitanje djetetu odmalena potiče emocionalnu vezu između roditelja/skrbnika i djeteta. Dijete slušajući priču i prateći je po slikama stvara naviku odnosa prema slikovnici, a samim time kasnije i knjizi. Dijete ulazi u svijet mašte, svijet pisanoga medija i umjetnosti, a paralelno razvija pažnju, pamćenje, opažanje, mišljenje, logiku, kreativnost i maštu. Djeca kojoj se čitaju slikovnice od najranije dobi brže uče, brže se razvijaju, komunikacija s drugima im je bolja, zainteresiranija su za okolinu, razvijaju predčitačke vještine te su kasnije i spremnija za samostalno učenje. Slikovnice se mijenjaju s obzirom na uzrast djeteta. Najmanjima su potrebne slikovnice bez teksta ili s jako malo teksta kako bi slušajući odraslog kako čita, povezivalo s ilustracijama i uspoređivalo s okolinom. Ilustracije bi trebale biti realnije prikazane kako bi se djeci što vjernije prikazala okolina. Kako se dijete razvija, potrebnije su u slikovnice sa slikama, ali uz nešto više teksta. Zalar i sur. (2009.) navode da zainteresiranost djeteta za slikovnice ovisi o samo estetskom izgledu slikovnice, ali i o njegovom iskustvu i svakodnevnom životu, o igri i susretu sa slikovnicama od ranije.

„U dobroj slikovnici ilustracija nije subordinirana tekstu, već ga upotpunjuje, daje mu nova značenja. Odvodi čitatelja i slušatelja još dublje i dalje nego što je tekstopisac to učinio. Ponekad je i sučeljena tekstu, govori čak suprotno – pa iz toga proizlazi smiješan učinak koji djeca komentiraju.“ (Zalar, Kovač-Prugovečki, Zalar, 2009: 6). Djeca ustvari „čitaju“ slike slušajući odrasle dok im čitaju te samim time se stvaraju prilike za komunikaciju.

3. TIHA KNJIGA – trodimenzionalna interaktivna slikovnica

Tiha knjiga je personalizirana knjiga za podršku i poticaj dječjem razvoju. Stranice koje ju čine sadrže aktivnosti kroz koje se djeca, putem zabave i igre, razvijaju. Knjige se mogu napraviti za djecu bilo kojeg uzrasta, od knjiga za najmlađe koje su prepune npr. kontrastnih slika, do knjiga za predškolce koje sadrže razne igre poput križić-kružić, logičkih, matematičkih zadataka i sl. Iako tiha knjiga djeluje na sva područja razvoja naglasak se stavlja na slaganja, razvrstavanje, razvoj mašte te motoriku. Ne postoji određeni broj stranica koja knjiga mora sadržavati, ni broj stranica koji ne smije prijeći.

Tiha knjiga se sastoji od stranica koje mogu biti ili šivane ili lijepljene. Radi se o ručno ili industrijski izrađenom djelu čiji uspjeh nabolje odražava samo dijete. Često se izrađuje od filca i drugih vrsta tkanine. Svaka stranica ima niz aktivnosti poput sortiranja, podudaranja itd. Iako ova knjiga nema riječi ona uključuje djecu u razne aktivnosti temeljene na vještinama. Bitno je dati djetetu aktivnosti koje su možda izvan trenutnih djetetovih vještina kako bi poticali daljnji razvoj ili aktivnosti kojim ćemo ga uvesti u nove vještine. Prilikom izrade tihe knjige potrebno je cijelo vrijeme pratiti interese djeteta. Bitno je da djetetu knjiga zabavna, jer dok je dijete zainteresirano, znamo je aktivnost razvojno poticajna.

Brojni izvori koji govore o djeci, kažu da bi trebali početi s „učenjem“ i razvojem od najranije dobi. Sama istraživanja pokazuju da dojenčad koja su izložena slikovnicama i čitanju, imaju veći vokabular od druge djece njihove dobi.

Tiha knjiga je multifunkcionalna, jer primjerice ako su neka djeca još premlada za sortiranje boja i veličina, knjiga im omogućuje da testiraju svoje motoričke sposobnosti kao što su povlačenje izrađenih oblika i lijepljenje tih oblika natrag. Iako se knjige pokušavaju izraditi tako da budu specifične za svako određeno razdoblje, dolazi do jako puno dobnog križanja i zato se knjige i mogu nastaviti koristiti i nakon određenog razdoblja.

Tiha knjiga sadrži aktivnosti poput identifikacije boje i oblika (podudaranje), korištenje kopči, gumbića, hvataljki, patentnih zatvarača, aktivnosti slaganja i sortiranja, pravilno napisanih riječi, brojanja, istraživanje prirode/životinja (branje jabuka, ribolov, godišnja doba), igre (križić-kružić, pamtilica ...). Tiha knjiga je savršena za zabavu i razvoj djece bez korištenja tehnologije što je u današnje vrijeme rijetkost. Dijete se njome može igrati bilo gdje i neovisno o dobu dana.

Prednosti tihe knjige su što djeluje na sve aspekte razvoja: na razvoj finih motoričkih sposobnosti, koordinaciju ruku-očiju, rješavanje problema, pažnju, prostornu maštu, logičko mišljenje; vještine učenja: matematičke (brojevi i brojanje) vještine, kreativne vještine, glavne boje, razvrstavanje i podudaranje, poučava geometrijske oblike, pravopis; praktične životne vještine: kopčanja, zatvaranje, otvaranje, vezanje cipela, izradu pletenica, tkanje, vezanje mašne i dr.

Posebnost tihe knjige je to što ona kao da živi – sve u toj knjizi dobiva svoju trodimenzionalnu notu, sve se može dodirnuti, opipati, pomaknuti i sl. U trodimenzionalnoj interaktivnoj slikovnici dolazimo do toga da čitatelj mora fizički promijeniti izgled što ga potiče na aktivno izgrađivanje značenja i aktivno čitanje. Iako je ovo knjiga bez riječi, svakako ima verbalnu funkciju. Djeca u susretu s knjigom pretvaraju vizualne informacije u verbalne, čak i onda kada te riječi ne izađu naglas, tako da djeca zapravo sve te slike „čitaju“.

3.1. Utjecaj tihe knjige na djetetov razvoj

Djetetov razvoj i razvoj čovjeka uopće, prati određene zakonitosti koje su ranije navedene. Za svaki dio razvoja postoji određeni period unutar kojega su naš živčani sustav, to jest naš organizam i naš um najosjetljiviji za vlastiti rast i postavljanje temelja koji će biti potporanj svim budućim akcijama i djelovanjima na tom području. Primjerice, poznato je da je dojenčadi prijeko potreban dodir da bi se mogla uredno razvijati. U tom se aspektu djetetova razvoja najčešće ističe majka kao prva osoba privrženosti. Veza majka-dojenče temelji se na majčinom pravovremenom odgovoru na dječje potrebe koje su otpočetak sisanje, jedenje te taktilna uгода. (Jean Ayres, 2002). Dojenče, pa i odrastao čovjek, spoznaje putem osjetila, a to su sluh, vid, dodir, okus i njuh. Za osjetilo se uzima i propriocepcija, odnosno dojam o položaju našeg tijela u prostoru koja se veže uz vestibularno osjetilo ovisno o sili teži i kretanju. Spoznaja, a samim time i neurološki razvoj dojenčeta u tom se periodu najintenzivnije razvija putem dodira, odnosno prisutnošću majke, skrbnika, to jest osobe privrženosti. Ako dodir izostane, dijete se ne može uredno razviti te će patiti od mnogih teškoća vezanih najprije uz emocionalni, zatim socijalni, a kasnije i motorički te spoznajni razvoj. Primjer za to su djeca nad kojom su Spitz i Wolf 1947. godine

proveli istraživanje¹, a čije majke, to jest osobe privrženosti nisu bile prisutne uz svoje dijete dulje od tri mjeseca. Nažalost, neka su djeca i preminula.

Čovjekov emocionalni razvoj krucijalan je za svaki daljnji razvoj te se primarno ostvaruje taktilno, odnosno putem dodira unutar odnosa majka-dojenče. Informacija primljena putem dodira putuje živcima do moždane odrednice te stvara, ovisno o vrsti podražaja, ugodu ili neugodu. Dobro je da dijete dodiruje različite materijale i površine, različite tvrdoće, hrapavosti i topline. Zatim, zadovoljstvo koje dijete osjeti prilikom obavljanja i završavanja određenog zadatka, ili zahtjeva koji se oblikovanim materijalom pred njim postavlja, omogućava direktno učvršćivanje neuronskih veza koje će biti izvrsna podloga za sva daljnja djetetova shvaćanja. Osoba privrženosti dojenčetu može pokazivati različite mustre koje se nalaze u tihoj knjizi te pratiti djetetovu reakciju. Na primjer, stranica s vodoravnim crnim linijama na bijeloj podlozi jedno će vrijeme dojenčetu biti zanimljiva te se nakon nekog vremena može pratiti i uočiti odsustvo djetetove koncentracije njegovim okretanjem očiju suprotno od tog uzorka. Na idućoj stranici vodoravnim crnim linijama dodaju se i okomite crne linije na istoj bijeloj podlozi te se uočava djetetova ponovna koncentriranost na linije. Mogu se napraviti trakice s čičkom ili kopčom od dva dijela (drukerom) te se na jednoj stranici mogu slagati različite uzorke koje će dojenče promatrati. To su različiti vidni podražaji koje dijete dobiva i na koje reagira, a njegove se reakcije očituju u promatranju, glasanju, pokretima ruku i nogu te koncentracijom. Osoba privrženosti može primijetiti kako djetetova reakcija nije slučajna, već da se odnosi na podražaj te se korištenje tihe knjige u ovom slučaju naziva zajedničkom aktivnošću majke, skrbnika i dojenčeta. Ranko Rajović (2017), začetnik NTC sustava učenja ističe kako je prvi podražaj kojim se razvija djetetova spoznaja, to jest stvaraju neuronske veze u mozgu, kontrast boja. Pa tako raznolikost boja u jednostavnim geometrijskim oblicima (trokut, kvadrat, krug) ili također trakicama prikazanim u tihoj knjizi pružaju mogućnost razvoja djetetove kognicije. Za nešto stariju djecu koja počinju manipulirati predmetima ističe se dio u tihoj knjizi koji sadrži površine različite hrapavosti, tvrdoće, a moguće i topline. Primjerice, prišiven kožni glatki dio i te kožni hrapaviji dio od neke stare jakne ili torbe, zatim spužva i dio plastike. Za razlučivanje toplinske razlike može se primijeniti neki od metalnih materijala i drvo u obliku tankih pločica. Zbog različite toplinske vodljivosti metala i drva, uvijek će se činiti da je metal hladniji. Različite mogućnosti koje tiha knjiga putem određenih tema pruža, djetetu omogućuju igru i kreativnost, a

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=LyVkXaqXOv4>

pritom se razvija fina motorika, okulomotorna koordinacija, vježba se koncentracija i strpljenje što posljedično dovodi do sposobnosti organizacije, specijalizacije obje strane tijela i mozga, sposobnosti apstraktnog mišljenja i rezoniranja, razvoja samopouzdanja, samopoštovanja i samokontrole. To su različite aktivnosti „branja jabuka“, to jest prenošenja jabučica pričvršćenih gumbićem za stablo u malu košaricu ili „pecanja ribica“ hvatajući ih na magnet pričvršćen za končić i prenošenja u kanticu koristeći pritom pincetni hvat. Dijete končić može držati najprije palcem i kažiprstom, zatim palcem i srednjom prstom, onda palcem i prstenjakom te na kraju palcem i malim prstom, što će mu predstavljati izazov, a ujedno će to biti izravna predpisačka aktivnost. Za potrebe predškole, mogu se sašiti slova po kojima će dijete prstićem prelaziti kako bi dobilo dojam o njegovom obliku i slijedu. Mogućnosti su raznolike, a dobrobiti još veće. Potrebno je samo da je knjiga namijenjena pojedincu u skladu s njegovim razvojnim periodom i vlastitim afinitetima koji se očituju u onome što dijete tematski najviše zanima i što mu je već poznato pa razumije i nadogradnju tih pojmova i složenijih radnji.

3.2. Izrada tihe knjige

Prilikom izrade tihe knjige potrebno je poznavati uzrast djeteta, djetetove razvojne potrebe i vještine te stečeno iskustvo. Broj stranica u tihoj knjizi na početku bi trebao biti nešto manji, a s razvojem djeteta broj stranica bi se trebao postupno povećavati. Stranice se izrađuju od filca, trebale bi biti od ugodnog materijala, ali čvrste kako bi dijete moglo nesmetano istraživati slikovnicu. Najbitnije u izradi tihe knjige je da je sigurna, da ne sadrži oštre predmete, otrovne materijale, ili sitne materijale koje djeca mogu progutati, slomiti i sl. te samim time izazvati gušenje. Svi materijali na slikovnici moraju biti čvrsto pričvršćeni. U slikovnici je potrebno pružiti djeci da predmete mogu osjetiti i istražiti, a to postizemo čičak trakama, gumbićima, druckerima i sl.

Prije same izrade knjige potrebna je priprema. Zamisao knjige potrebno je staviti na papir kao vodilju. Ono na čemu se tiha knjiga zasniva su stranice od različitog platna. Svaka stranica tihe knjige ima dimenzije 20 cm x 20 cm. Nakon početne pripreme bitno je nacrtati same aktivnosti na papiru formata i te oblike izrezati. Izrezane oblike prslonimo na filc kao predložak te prema njemu režemo kako bi dobili željene oblike od filca. Pripremljene oblike prslonimo na stranice od platna i krećemo sa šivanjem. Svaki dio je potrebno dodatno osigurati vrućim ljepilom s

unutarnje strane izrezanih stranica. Kada smo sve sašili možemo započeti sa punjenjem. Režemo poliestersko punjenje u dimenziji 20 cm x 20 cm, zatim ga stavljamo između stranica koje pričvršćujemo iglama. Prošijemo rubove te obrubimo sve stranice. Na samom kraju slijedi spajanje obrubljenih stranica filcem kako bi se mogle listati. Provjerimo sve još jednom kako bismo bili sigurni da knjiga ne može ugroziti sigurnost djeteta. Kako bih dočarala samu izradu tihe knjige, snimila sam video koji prikazuje proces izrade² te konačni rezultat³.

² <https://youtu.be/a9aha5rlXQI>

³ <https://youtu.be/tZEBdhPMDR0>

ZAKLJUČAK

Slikovnice su u djetetovom životu od velikog značaja jer ga upravo one uvode u svijet umjetnosti, stvaralaštva i književnosti. Dio je djetetovog odrastanja, jer upravo putem slikovnica dijete spoznaje svijet oko sebe, razvija govor, komunikaciju, pažnju, logičko zaključivanje, mišljenje, spoznajni svijet, emocije te rječnik. Tiha knjiga kao trodimenzionalna interaktivna slikovnica, odnosno slikovnica bez riječi, interaktivna slikovnica i slikovnica igračka i djeci je općenito zanimljiva. Tihu knjigu dijete istražuje svim svojim osjetilima. Materijal bi trebao biti ugodan na dodir, a zadatci koje tiha knjiga sadržava primjereni dječjem uzrastu i njegovim individualnim razvojnim potrebama i vještinama. Iako ova slikovnica ne sadrži tekst, uvelike djeluje na djetetov verbalni razvoj. Djeca u susretu s knjigom pretvaraju vizualne informacije u verbalne, čak i onda kada te riječi ne izađu naglas, tako da djeca zapravo sve slike „čitaju“. Samim svojim izgledom je atraktivna i privlačna djetetu. U prvom planu je vidimo kao igračku, a zapravo se dijete putem nje nesvjesno razvija i uči te se priprema za cjeloživotno učenje i snalaženje. Bitno je poznavati karakteristike dječjeg razvoja, individualne dječje potrebe i vještine kako bi znali odabrati pravu slikovnicu za dijete, prepoznati usklađenu umjetničku i pedagošku vrijednost slikovnice kako bi ona pozitivno utjecala na razvoj djeteta u predškolskoj dobi.

LITERATURA

1. Batinić, Š., Majhut, B. (2001). *Od slikovnjaka do vragobe: hrvatske slikovnice do 1945.* Zagreb: Hrvatski školski muzej
2. Berk, Laura E. (2015). *Dječja razvojna psihologija.* Jastrebarsko: Naklada Slap
3. Crnković, M. (1990). *Dječja književnost.* Zagreb: Školska knjiga
4. Javor, R. (2000). *Kakva je knjiga slikovnica: zbornik.* Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
5. Jean Ayres, A. (2002). *Dijete i senzorna integracija.* Jastrebarsko: Naklada Slap
6. Petrović, Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje.* Zagreb: Alinea.
7. Rajović, R. (2017). *IQ djeteta- briga roditelja - NTC sustav učenja.* Zagreb: Harfa.
8. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi.* Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
9. Zalar, D., Kovač, Prugovečki, S., Zalar, Z. (2009). *Slikovnica i dijete: Kriička i metodička bilježnica 2.* Zagreb: Golden marketing - tehnička knjiga.
10. Zalar, D., Boštijančić, M., Schlosser, V. (2002). *Slikovnica i dijete: Kriička i metodička bilježnica 1.* Zagreb: Golden marketing.

Mrežna stranica:

1. Zalar, D., Majhut, B. (2012). *Slikovnica.* Hrvatska znanstvena bibliografija na adresi: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?rad=343733> (22. 8. 2020.)
2. Grief, *A Peril in Infancy* (Spitz and Wolf, The Research Project, 1947) na adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=LyVkXaqXOv4> (22. 8. 2020.)

Izjava o autorstvu završnoga rada

Učiteljski fakultet Zagreb

Savska cesta 77

10000 Zagreb

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam završni rad pod naslovom

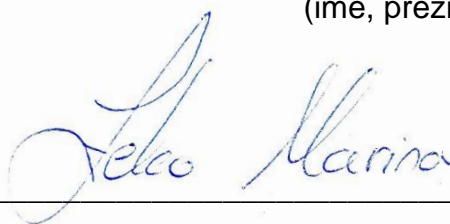
UTJECAJ TIHE KNJIGE NA RAZVOJ DJETETA PREDŠKOLSKE DOBI

izradio/la samostalno. Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, internetske stranice, propisi i sl. u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Zagreb, 21. rujna 2020.

MARINA ZEKO

(ime, prezime)

A handwritten signature in blue ink that reads "Zeko Marina". The signature is written in a cursive style. Below the signature is a horizontal line.

(potpis)